



IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№1



ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, yanvar.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikrarov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.



MUNDARIJA

INSON KAPITALINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	52
Dilnoza Ruziqulova Xoliqovna	
MAHALLIY BUDJET DAROMADLAR BAZASINI BAHOLASH SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH.....	56
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich	
INNOVATSION IQTISODIYOTDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA XALQARO TAJRIBA	60
Maksumova Umidaxon Sadikjonovna	
ОЛИГОПОЛИЯ И ТЕОРИЯ ИГР	64
Камилова Наргиза Абдукаххоровна, Наимов Самандар Раджабович	
ЦИФРОВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ НА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ ТРАНСПОРТЕ: НОВАЯ ЭРА ЭФФЕКТИВНОСТИ	67
Каракулов Фарход Зайпудинович	
MEVA-SABZAVOTCHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHİYATINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINING INNOVATSION YECHIMLARI	72
Ergashev Jamshid Axmadaliyevich	
MOLIYAVIY AKTIVLARNING IQTISODIY MOHIYATI VA TIJORAT BANKLARIDA ULARNING SIFAT MEZONLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	77
Iskandarova Munisa Hasan qizi	
MOLIYAVIY RISKLARNI BOSHQARISHDA SUN'IY INTELLEKTNI QO'LLASH IMKONIYATLARI	82
Xojiyev Jaxongir Dushabayevich, To'xtayev Kamol Po'latovich	
MARKETING VA BOZOR IQTISODIYOTI SHAROITIDA TAYYOR KIYIMLARNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	87
Bababekova Gulchexra Baxtiyarovna	
NAMANGAN VILOYATI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA MODERNIZATSIYA JARAYONLARIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI	93
Odilova Malika Abdushukur qizi	
TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	98
Toshtemirov Xojjakbar Qahramon o'g'li	
ТУРИЗМ КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ	103
Артикова Шохида Ильясовна	
MINTAQALARDA OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARI INNOVATSION SALOHİYATINI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	107
Dadamirzayev Muzaffar Xabibullayevich	
THEORETICAL ASPECTS OF SERVICES IN THE CONTEXT OF UZBEKISTAN'S ECONOMIC TRANSFORMATION	114
Umidjon Normurodov, Qodirov Yusufbek Suyunbek ugli	
РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ ОБУВНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ МАРКЕТИНГОВЫХ ИННОВАЦИЙ	120
Расулов Нозимжон Набиджонович	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING JORIY QILINISHI VA UNI OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI.....	125
Saburov Jumanazar Saliyevich	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI VA ICHKI BOZORNI KENGAYTIRISH IMKONIYATLARI	129
Mayliyeva Sadoqat Safayozovna	
ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В УСТОЙЧИВОМ РАЗВИТИИ УЗБЕКИСТАНА.....	134
Убайдуллаев Худоёр Бахтиёр угли	



MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARI SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	141
Xayitov Rustam Burxonovich	
BARQAROR MOLIYALASHTIRISH KONSEPSIYASIGA MUVOFIQ "YASHIL" INVESTITSIYALARNI RIVOJLANTIRISH.....	146
Abduraxmonov Alimardon Sodiқ o'g'li	
BANK XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISH.....	151
Dushamov Maxmudjon Maksudbekovich	
HUDUDLARDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ISTIQBOLLARI	159
Ibodova Dilsora Ibodovna	
INVESTITION PORTFELLARNI SHAKLLANTIRISH, BAHOLASH VA BOSHQARISH.....	165
Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Abdullaeva Shohista	
KICHIK XIZMATLAR FAOLIYATINI RASMIYLASHTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGI KO'RSATKICHLARINI OSHIRISH.....	170
Xalimbetov Farxad Bagibekovich	
MONOPOLIYAGA QARSHI BOSHQARUV TIZIMINI RIVOJLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBA VA MILLIY YONDASHUVLAR.....	173
Akbarov Jasur Ikromjon o'g'li	
СТАТИСТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ДИНАМИКИ И СЕЗОННОСТИ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	179
Салиходжаева Умида Абдуакбар кизи	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI TALABNI PROGNOZLASHNING CHAKANA MARKETING INNOVATSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI ROLI	186
Ostonaqulova Gulsaraxon Muhammadyoqub qizi	
TEMIR YO'L YO'LOVCHI TASHISH KORXONALARI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MODELLARI	200
Eshboyev Ulug'bek Farxodovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY HISOBOT VA AUDIT METOLOGIYASINI TAKOMILASHTIRISH	205
Zufarova Zilola Raxim qizi	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN RISKLARNI BOSHQARISH MEXANIZMIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILLARI	216
Rahmonqulov Temirbek Eshmamatovich	
MULKIY SOLIQLARNING MAHALLIY BUDJET DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDAGI TA'SIRINI BAHOLASH.....	222
Aliyarov Olim Abdug'aparovich	
AVTOMOBIL SANOATIDA MAHSULOT BILAN BOG'LIQ XIZMATLAR TASNIFI	231
Saidov Dilshodbek Razzakovich	
UY-JOY FONDINI SAMARALI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJIY TAJRIBALARI.....	236
Otajonov Tohirjon Xo'janazar o'g'li	
TURIZMNI IQTISODIYOTDA TO'G'RIDAN TO'G'RI TA'SIRINI STATISTIK TADQIQOTI.....	241
Jumanova Zilola Tuychiyeвна	
RIVOJLANGAN DAVLATLAR BANK EKOTIZIMLARI VA O'ZBEKISTON BANK EKOTIZIMLARINING RIVOJLANISHI VA QIYOSIY TAHLILI	248
X.R. Aliyev	
O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM TIZIMI UCHUN DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARUV METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	254
Abdullayev Javohir Abdumalik o'g'li	
OROL BO'YI MINTAQASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI INNOVATSION BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	259
Umarova Xusnora Dilmurod qizi	



O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISHCHI KUCHIDAN SAMARALI FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	264
Xolmurotov Salimbek Eshbekovich	
INNOVATSION KLASTERLARNI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY MEXANIZMI	269
Quliyev Begimqul Melikovich	
ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ	276
Ахмедов Самандар Сайфуллоевич	
АГРОЭКОТУРИЗМ КАК НАПРАВЛЕНИЕ ДИВЕРСИФИКАЦИИ ЭКОНОМИКИ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ УЗБЕКИСТАНА	281
Хайдаров Ойбек Зоирович	
THE IMPACT OF DIGITALIZATION ON SERVICE QUALITY AND CUSTOMER SATISFACTION IN THE HOUSEHOLD SERVICE SECTOR: EMPIRICAL EVIDENCE FROM SAMARKAND REGION	287
Pardayev Sherzod Xolmurodovich, Yuldosheva Zulfizar Sayfullayevna	
DEVELOPMENT OF INTERACTIVE MODELING METHODS FOR THE SYNTHESIS OF INTELLIGENT CONTROL SYSTEMS FOR TECHNICAL OBJECTS IN THE DIGITAL ECONOMY	293
Mamutova Aygul Kalmurzaevna	
TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISH MASALALARI	298
Abdurazakova Nasiba Sultanovna	
YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA SOLIQ MA'MURIYATCHILIGI TRANSFORMATSIYASI VA UNING MOLIYAVIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI	303
Tashmuxeimova Yayra Atxamovna	
ZAMONAVIY AXBOROT TIZIMLARI ORQALI SOLIQ QARZDORLIGINI UNDIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA TAHLIL	308
Maxmadustov Jalol Maxmadustovich	
TA'LIM MIGRATSIYASI VA INTEGRATSIYA KO'RSATKICHLARINI STATISTIK TAHLILI: YEVROPA ITTIFOQI (SIRIUS) TAJRIBASI VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	314
Abdullayeva Gulhayot Shuhratovna	
HUDUDIIY SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI KO'P OMILLI STATISTIK TAHLIL ETISHDAGI ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR VA ULARDAN FOYDALANISH YO'LLARI	319
Tag'oyev Feruz Yorqulovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI HUDUDIIY INVESTITSIYA MUHITINI TAKOMILLASHTIRISH: QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA TAHLIL VA TAVSIYALAR	326
Egamberdiev Abbasxon Sherali o'g'li	
KICHIK BIZNESDA INNOVATSION FAOLIYATNI TASHKIL ETISH VA RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	331
Nurullayev Baxrom Botirovich	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR TAJRIBASIDAN FOYDALANISH	337
Ne'matova Mavsuma	
ZAMONAVIY IQTISODIYOTDA ISLOMIY MOLIYA VA NOBANK KREDIT TASHKILOTLARIDA STRATEGIK BOSHQARUVNING NAZARIY ASOSLARI	341
Galatov Abbas Alibekovich, Xalilov Nurullo Xamidillayevich	
IQTISODIY FAOLLIKNI OSHIRISHGA QARATILGAN DAVLAT FISKAL SIYOSATI HOLATI TAHLILI	346
Xudayberginova Nigora Turgunbayevna	
MEHNATGA HAQ TO'LASHTIRISH MOHIYATI VA ULARNI HISOBGA OLIISHNING ASOSIY VAZIFALARI	356
Anvar Raximov Maxmarasulovich	
"CRADLE TO CRADLE" VA "CRADLE TO GRAVE" KONSEPSIYALARINING UMUMIY VA XUSUSIY JIHATLARI	360
Sodikov Zokir Rustamovich	
MINTAQADA PARRANDACHILIK SANOATINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI	366
Qarshiyev Obidjon Egamberdievich	



AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYALARI VA MINTAQA IQTISODIYOTIGA TA'SIRI: KEYNESIAN YONDASHUV NUQTAI NAZARIDAN.....	370
Shermatov G'ofurjon G'ulamovich	
QURILISH KORXONALARIDA INQIROZGA QARSHI BOSHQARUVNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI (ROSSIYA TAJRIBASI)	377
O'rinboyev Doniyorjon Baxtiyorjon o'g'li	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA YASHIL XIZMATLAR SEKTORINING TRANSFORMATSIYASI.....	385
Aliqulova Laylo Ziyadin qizi	
VIRTUAL TA'LIM MUHITI ORQALI TALABALARNING MULOQOT KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH OMILLARI.....	390
Bozorova Muazzam Hamid qizi, Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTIDA TRANSPORT INFRATUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH KO'RSATKICHLARINI EKONOMETRIK MODELASHTIRISH VA PROGNOZLASHTIRISH	395
Qo'ziyboyev Umarbek Ulug'bekovich	
ОЦЕНКА СТОИМОСТИ И РИСКОВ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ (FDI)	400
Бахтиярова Дильноза Мадминджановна	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA MONOPOLIYAGA QARSHI NAZORATNING AHAMIYATI.....	407
Bekbutayev Nodirjon Fayzullayevich	
O'ZBEKISTONDA INTEGRATSIYALASHGAN YASHIL MOLİYALASHTIRISH ARHITEKTURASI: KONSEPTUAL MODEL VA AMALIY TAKLIFLAR.....	412
Quliyev Ulug'bek Mirzayevich	
BANK TIZIMI FAOLIYATI MISOLIDA MOLİYAVIY ISLOHOTLAR SHAROITIDA KORXONALAR LIKVIDLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	419
Iminova Nurjahan Qodirjon qizi, Karimov Sardorbek Shuxratjon o'g'li	
BOJXONA HUDUDIDA QAYTA ISHLASH BOJXONA REJIMINING SANOAT RIVOJI VA EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDAGI O'RNI	423
Baxtiyor Abduganiyev, Nodira Saidbaxromova	
СТРАТЕГИЧЕСКАЯ РОЛЬ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В СТАНОВЛЕНИИ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ И ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ	427
Li Kristina Alekseyevna, Элназарова Шарифа Исроиловна, Эшпулатов Достонбек Боходир огли	
TOVAR-XOMASHYO BIRJASIDA SAVDO TURLARINING SHAKLLANISHI VA ULARNING BOZOR SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	432
Xudayberdiyev Kamoliddin Ustemirovich	
THE ROLE OF CORPORATE STRUCTURES IN THE DEVELOPMENT OF GLOBAL FINANCIAL RELATIONS.....	438
Kurbaniyazov Shakhzodbek Karimovich	
BANKLARNI MODERNIZATSIYA VA TRANSFORMATSIYA QILISH JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASH SAMARADORLIGINI TA'MINLASH VA UNI OSHIRISHNING ASOSIY YO'LLARI	442
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
KICHIK BIZNESDA RAQAMLI MARKETING: O'ZBEKISTON SHAROITIDA SAMARADORLIK VA INTEGRATSIYA MODELLARI	446
Kamilov Farxod Shamilevich	
TASHQI SAVDODA EKSPORTNING MAKROIQTISODIY AHAMIYATI	453
Abdivaliyev Shahzodbek Xayrullayevich, Mutalov Sultonbek Abduraim o'g'li, Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Ubaydullayeva Gulchexra Erkabayevna, Aipova Iroda Ikramovna	
РАЗВИТИЕ АСПЕКТОВ МАРКЕТИНГА В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ СПОРТИВНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ.....	459
Юсупов Махамадамин, Закирова Умида Махамадаминовна	
LIZING OLUVCHI KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA YURITILISHI	462
Sadritdinov Baxodir	



YASHIL IQTISODIYOT VA KICHIK BIZNES RIVOJLANISHINING NAZARIY-KONSEPTUAL ASOSLARI	467
Isroilov Dilshodbek Rustamovich	
TEKNOLOGIK RESURLARNI BOSHQARISHDA STRATEGIYALARDAN FOYDALANISH	474
Kazakov Olim Sabirovich	
OLIY TA'LIM EKSPORT XIZMATLARINING IQTISODIY AHAMIYATI HAMDA ZARURLIGI.....	479
Abdusattarova Dildora Bohodirovna	
SANOAT KORXONASIDA INNOVATSION JARAYONLAR SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISHNING METODIK YONDASHUVLARI.....	485
Kurbanova Shaxnoza Yuldashbayevna	
ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	491
Kafiyev Xojiakbar Xosilbek o'g'li	
BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI.....	496
Xolmatov Otabek Oybek o'g'li	
INSON KAPITALIGA INVESTITSİYALAR.....	499
Sheraliyeva Saida Azatovna	
TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH VA IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA KLASTER USULLARINI QO'LLASH.....	504
Mizrob Maxmudovich Tashov	
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ СТОИМОСТИ КОМПАНИИ В ПРОЦЕССАХ СЛИЯНИЙ И ПОГЛОЩЕНИЙ.....	514
Ли Илларион Георгиевич	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВИДОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ТУРИЗМА УЗБЕКИСТАНА.....	519
Ахмедходжаев Равшан Темурович	
УСТОЙЧИВОЕ И ЦИФРОВОЕ РАЗВИТИЕ РЕГИОНАЛЬНОГО ТУРИЗМА: ЭВОЛЮЦИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ	525
Усманова Азиза Баходировна	
O'ZBEKISTONDA TURIZMNI INNOVATSION ASOSDA RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ZARURIYATI.....	529
Temurbek Olimovich Mamayunusov	
КОМПЛЕКСНОЕ УЧЁТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ПРОЦЕССОВ УПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫМИ ПОТОКАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	536
Эркинбаев Якуббой Хушнуд угли	
ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARINING DAVLAT QARZ BARQARORLIGINI TA'MINLASH VA QARZ SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH INSTITUTSIONAL VA AMALIY QO'LLANISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISH	541
Raxmatov Hamid Hasan o'g'li, Akramov Azizjon Kabirovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA SEKTORIDA INSTITUTSIONAL VA INVESTITSION OMILLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIKKA QO'SHMA TA'SIRI.....	549
Fayziyev Oybek Raximovich	
INSTITUTIONALIZATION OF PUBLIC ADMINISTRATION EFFECTIVENESS: A COMPARATIVE ANALYSIS OF OECD COUNTRIES' EXPERIENCE IN GOVERNANCE FOR PUBLIC ADMINISTRATION REFORM.....	556
Sarvar Saidov Khairulloyevich	
O'ZBEKISTONDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	562
Zaynutdinova Umida Djalalovna, Miraxmedova Maftuna Ibragimovna	
SAMARQAND VILOYATIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA INSON KAPITALINING ROLI.....	568
Gulnora Mardievna Shadieva, Avazova Charos	
ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ДОХОДОВ РАБОТНИКОВ ВУЗОВ В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИИ СФЕРЫ УСЛУГ	572
Шадиева Гулнора Мардиевна, Рустамова Фируза	



KICHIK BIZNES KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH.....	578
Eminchayev Baxodir Sadikovich	
MINTAQA IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA BARQAROR RIVOJLANISH OMILLARINING NAZARIY TAHLILI.....	583
Tuyev Abdurahmon Yusubovich	
AKTIVLAR SIFATIGA TA'SIR ETUVCHI MAKROIQTISODIY VA INSTITUTSIONAL OMILLARNING TAHLILI	587
Rasulov Muxammad Bobur Fazliddin o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING MUAMMOLI KREDITLARI (NPL) KO'RSATKICHI ORQALI BANK TIZIMI BARQARORLIGINI BAHOLASH.....	594
Xanmuratov Roushenbek Xalmuxammetovich, Vaxabov A.V.	
AKSIYADORLAR BILAN MANFAATLI MUNOSABATLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHDA AKSIYADORLAR VA ULARNING HUQUQLARINI TA'MINLASH.....	600
Raimov Farrux Avazjon o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ В РАЗВИТИЕ ЭКОНОМИКИ СТРАНЫ В ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ	605
Мирпулатова Луиза Мансуровна, Абдумажидов Шахзод Шерзод угли	
O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNING YAIMDAGI ULUSHI VA UNING IQTISODIY BARQARORLIKKA TA'SIRI.....	610
Bo'stonova Nilufar Abdusmatovna	



O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNING YAIMDAGI ULUSHI VA UNING IQTISODIY BARQARORLIKKA TA'SIRI

Bo'stonova Nilufar Abdusmatovna

Andijon davlat texnika instituti katta o'qituvchisi

E-mail: nilufarbustonova39@gmail.com

ORCID: 0009-0009-9532-7455

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlikning iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi o'rni hamda uning hududlar kesimidagi rivojlanish tendensiyalari tahlil qilingan. Tadqiqotda 2020-2024 yillar davomida kichik tadbirkorlik subyektlarining yalpi ichki mahsulot (YAIM)dagi ulushi respublika va viloyatlar miqyosida rasmiy statistik ma'lumotlar asosida baholangan. Tahlil natijalari kichik biznes mamlakat iqtisodiyotida muhim rol o'ynayotganini, biroq hududlar o'rtasida sezilarli nomutanosibliklar mavjudligini ko'rsatdi. Ayrim viloyatlarda kichik biznes ulushining barqaror o'sishi kuzatilgan bo'lsa, boshqa hududlarda pasayish tendensiyasi qayd etilgan. Tadqiqot davomida kichik biznesni rivojlantirishda hududiy xususiyatlarni inobatga olgan holda differensial yondashuvni qo'llash, moliyaviy resurslarga kirishni kengaytirish hamda soliq va institutsional qo'llab-quvvatlash choralarini kuchaytirish zarurligi asoslab berilgan. Shuningdek, hududiy tahlillarni chuqurlashtirish maqsadida Kichik Biznes Rivojlanish Indeksini (KBRI) joriy etish taklif etilgan. Maqola natijalari kichik biznesni barqaror rivojlantirish bo'yicha ilmiy va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: kichik biznes, tadbirkorlik, iqtisodiy barqarorlik, hududiy rivojlanish, YAIM, bandlik, davlat qo'llab-quvvatlashi, differensial yondashuv, Kichik Biznes Rivojlanish Indeksi (KBRI).

Abstract. This article examines the role of small business and entrepreneurship in ensuring economic stability in Uzbekistan, as well as regional development trends. The study assesses the share of small business entities in gross domestic product (GDP) at both national and regional levels based on official statistical data for the period 2020-2024. The results indicate that small business plays a significant role in the national economy; however, considerable disparities persist across regions. While some regions demonstrate a stable increase in the contribution of small business to GDP, others show a declining trend. The research substantiates the necessity of applying a differentiated policy approach that accounts for regional specificities, expanding access to financial resources, and strengthening tax and institutional support mechanisms. Furthermore, the introduction of the Small Business Development Index (SBDI) is proposed to enhance the depth of regional analysis. The findings of the study are of practical and scientific importance for developing effective strategies aimed at the sustainable development of small business.

Key words: small business, entrepreneurship, economic stability, regional development, GDP, employment, state support, differentiated approach, Small Business Development Index (SBDI).

Аннотация. В статье проанализирована роль малого бизнеса и предпринимательства в обеспечении экономической стабильности в Узбекистане, а также тенденции их развития в региональном разрезе. В рамках исследования на основе официальных статистических данных проведена оценка доли субъектов малого предпринимательства в валовом внутреннем продукте (ВВП) на республиканском и региональном уровнях за 2020-2024 годы. Результаты анализа показали, что малый бизнес играет значимую роль в национальной экономике, однако между регионами сохраняются существенные диспропорции. В ряде областей зафиксирован устойчивый рост доли малого бизнеса, тогда как в других регионах наблюдается тенденция к снижению. В ходе исследования обоснована необходимость применения дифференцированного подхода с учетом региональных особенностей, расширения доступа к финансовым ресурсам, а также усиления налоговых и институциональных мер государственной поддержки. Кроме того, предложено внедрение Индекса развития малого бизнеса (ИРМБ) в целях углубления регионального анализа. Полученные результаты имеют важное значение для разработки научно обоснованных и практико-ориентированных рекомендаций по устойчивому развитию малого бизнеса.

Ключевые слова: малый бизнес, предпринимательство, экономическая стабильность, региональное развитие, ВВП, занятость, государственная поддержка, дифференцированный подход, Индекс развития малого бизнеса (ИРМБ).



KIRISH

O'zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish masalasi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Mustaqillik yillaridan boshlab mamlakatda kichik biznesni qo'llab-quvvatlash, uning YAIMdagi ulushini oshirish hamda iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan qator huquqiy-me'yoriy hujjatlar qabul qilindi.

Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida" PF-4947-sonli¹ Farmoni mamlakatda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish uchun yangi imkoniyatlarni yaratdi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022—2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida" PF-60-sonli² Farmonida tadbirkorlikni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, soliq yukini kamaytirish hamda kredit resurslariga kengroq kirish imkoniyatlarini yaratish vazifalari belgilab berildi.

Bundan tashqari, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 21-apreldagi "2022 — 2026-yillarda Andijon viloyati hududlarini kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish va aholi turmush darajasini yanada yaxshilashga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 204-son³ qarorida ham kichik biznesni rivojlantirish, uning YAIMdagi ulushini oshirish hamda yangi ish o'rinlari yaratish bo'yicha aniq vazifalar belgilangan.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasining 2012-yil 2-maydagi "Tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuniga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish haqida"gi O'RQ-328-son⁴ Qonuni kichik biznes subyektlarining huquqlarini himoya qilish va ularning faoliyati uchun qulay shart-sharoitlarni yaratishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur huquqiy asoslar kichik biznesning mamlakat YAIMdagi ulushini oshirish hamda iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashda muhim tayanch bo'lib xizmat qilmoqda. Shu sababli, O'zbekistonda kichik biznesning iqtisodiyotdagi o'rni tahlil qilish nafaqat ilmiy, balki amaliy jihatdan ham dolzarb hisoblanadi.

Bugungi kunda kichik biznes O'zbekiston YAIMining qariyb yarmidan ortig'ini shakllantirib, bandlik va soliq tushumlarining asosiy qismini ta'minlamoqda. Bundan tashqari, eksport salohiyatini oshirishda ham kichik biznesning hissasi ortib bormoqda. Ushbu jarayonlar mamlakatda makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash, hududlararo tafovutlarni kamaytirish hamda aholining turmush darajasini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kichik biznes va tadbirkorlikning iqtisodiy barqarorlikdagi o'rni iqtisodiy nazariya va amaliy tadqiqotlarda keng yoritilgan. Ilmiy adabiyotlarda kichik biznesning turli jihatlarini, uning makroiqtisodiy va mikroiktisodiy ta'siri alohida tadqiq etilgan.

Iqtisodiy adabiyotlarda kichik biznes tushunchasi bir nechta yondashuvlar asosida izohlanadi:

— Klassik yondashuv (A. Smit, D. Rikardo) — tadbirkorlikni bozor iqtisodiyoti rivojining tabiiy elementi sifatida ko'radi.

— Innovatsion yondashuv (J. Shumpeter) — kichik biznesni yangiliklar kiritish, innovatsion g'oyalarni amaliyotga tatbiq etishning asosiy manbai sifatida talqin qiladi.

— Institutsional yondashuv — kichik biznesni jamiyatdagi ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta'minlovchi, ishsizlikni kamaytiruvchi hamda o'rta sinfni shakllantiruvchi asosiy kuch deb hisoblaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Bugungi kunda ko'plab xalqaro tashkilotlar (Jahon banki, Xalqaro valyuta jamg'armasi, OECD) kichik biznesni iqtisodiy o'sishning eng muhim drayverlaridan biri sifatida baholamoqda.

Nazariy jihatdan kichik biznesning iqtisodiy barqarorlikka ta'siri quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'ladi:

— Makroiqtisodiy barqarorlik — YAIMning doimiy o'sishini ta'minlaydi, iqtisodiy inqiroz sharoitida tez moslashuvchan bo'ladi.

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida" PF-4947-sonli Farmoni: <https://lex.uz/docs/-3107036>

2 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida" PF-60-sonli Farmoni: <https://lex.uz/docs/-5841063>

3 O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 21-apreldagi "2022 — 2026-yillarda Andijon viloyati hududlarini kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish va aholi turmush darajasini yanada yaxshilashga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 204-son qarori: <https://lex.uz/docs/-5976746>

4 O'zbekiston Respublikasining 2012-yil 2-maydagi "Tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuniga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish haqida"gi O'RQ-328-son Qonuni: <https://lex.uz/docs/-2006789>



— Ijtimoiy barqarorlik — keng bandlik imkoniyatlarini yaratadi, aholining daromad manbalarini diversifikatsiya qiladi.

— Moliyaviy barqarorlik — davlat byudjeti daromadlarida muhim o‘rin tutadi, soliq bazasini kengaytiradi.

— Hududiy barqarorlik — kichik biznes hududlarda iqtisodiy faoliyatni jonlantirib, markaz va viloyatlar o‘rtasidagi tafovutlarni kamaytiradi.

J. Shumpeter 1934-yilda kichik biznesni “innovatsiyalarni olib kiruvchi kuch” sifatida talqin qilgan. P. Drucker 1985-yilda tadbirkorlikni bozor iqtisodiyotida barqarorlikni ta’minlovchi eng muhim omillardan biri deb hisoblagan. OECDning 2020-yilgi hisobotida kichik biznes bandlikning 70 foizini, YAIMning esa 55 foizini ta’minlashi ko‘rsatib o‘tilgan.

O‘zbek olimlaridan A. Vahobov, Q. Abdurahmonov va Sh. Qosimovlarning ilmiy ishlarida kichik biznesning O‘zbekiston iqtisodiyotidagi o‘rni hamda uni rivojlantirish mexanizmlari atroflicha tahlil qilingan.

Nazariy va ilmiy manbalardan ko‘rinadiki, kichik biznes iqtisodiy barqarorlikning asosiy ustunlaridan biri hisoblanadi. U nafaqat bandlikni ta’minlaydi, balki iqtisodiy o‘sish sur‘atlarini barqarorlashtirish, hududiy rivojlanishni rag‘batlantirish hamda ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlashda ham muhim rol o‘ynaydi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O‘zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlik so‘nggi yillarda milliy iqtisodiyotning eng muhim sektorlaridan biriga aylandi. Ushbu soha mamlakat YAIMining yarmidan ko‘p qismini shakllantirib, aholi bandligining asosiy qismini ta’minlab kelmoqda. Davlat statistika qo‘mitasi, Jahon banki va xalqaro moliya institutlari ma’lumotlariga ko‘ra, kichik biznesning ulushi muntazam ravishda o‘zgarib bormoqda.

1-jadval. O‘zbekiston respublikasida kichik tadbirkorlik subyektlariningjami YaIMdagi ulushi (%)

Viloyatlar	2020	2021	2022	2023	2024
O‘zbekiston Respublikasi	57,5	56,9	54,6	54,3	54,3
Qoraqalpog‘iston Respublikasi	62,3	61,4	61,8	64,6	65,8
Andijon viloyati	72,7	74,6	69,6	68,6	69,5
Buxoro viloyati	76,6	77,1	74,1	72,5	73,0
Jizzax viloyati	84,1	81,0	78,7	75,3	74,4
Qashqadaryo viloyati	74,1	71,8	70,0	70,5	71,0
Navoiy viloyati	27,8	29,2	27,9	28,1	25,1
Namangan viloyati	76,3	76,2	74,7	74,3	73,4
Samarqand viloyati	75,0	74,3	70,8	72,3	72,3
Surxondaryo viloyati	78,0	78,4	77,9	77,4	77,8
Sirdaryo viloyati	73,0	71,2	67,8	65,9	68,2
Toshkent viloyati	52,0	48,2	49,4	52,2	53,9
Farg‘ona viloyati	73,3	72,4	71,6	72,2	73,1
Xorazm viloyati	77,4	75,8	71,9	72,7	72,3

Ushbu jadvaldan ko‘rinib turibdiki, kichik tadbirkorlik mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida, yangi ish o‘rinlari yaratishda hamda aholining ijtimoiy farovonligini oshirishda muhim o‘rin tutadi. Shu bois, so‘nggi yillarda kichik biznes subyektlarining mamlakat yalpi ichki mahsulotidagi (YAIM) ulushini tahlil qilish ularning iqtisodiy tizimdagi o‘rnini aniqlashda katta ahamiyat kasb etadi.

2020–2024-yillar kesimida O‘zbekiston Respublikasi bo‘yicha kichik tadbirkorlik subyektlarining YAIMdagi ulushi 57,5 foizdan 54,3 foizgacha pasaygan bo‘lib, mazkur davr mobaynida 3,2 punktlilik qisqarish qayd etilgan. Bu holat mamlakat miqyosida kichik biznes ulushining biroz kamayganini ko‘rsatadi. Biroq ayrim hududlarda ijobiy dinamika kuzatilgan bo‘lsa, boshqa viloyatlarda salbiy tendensiya namoyon bo‘lmoqda.

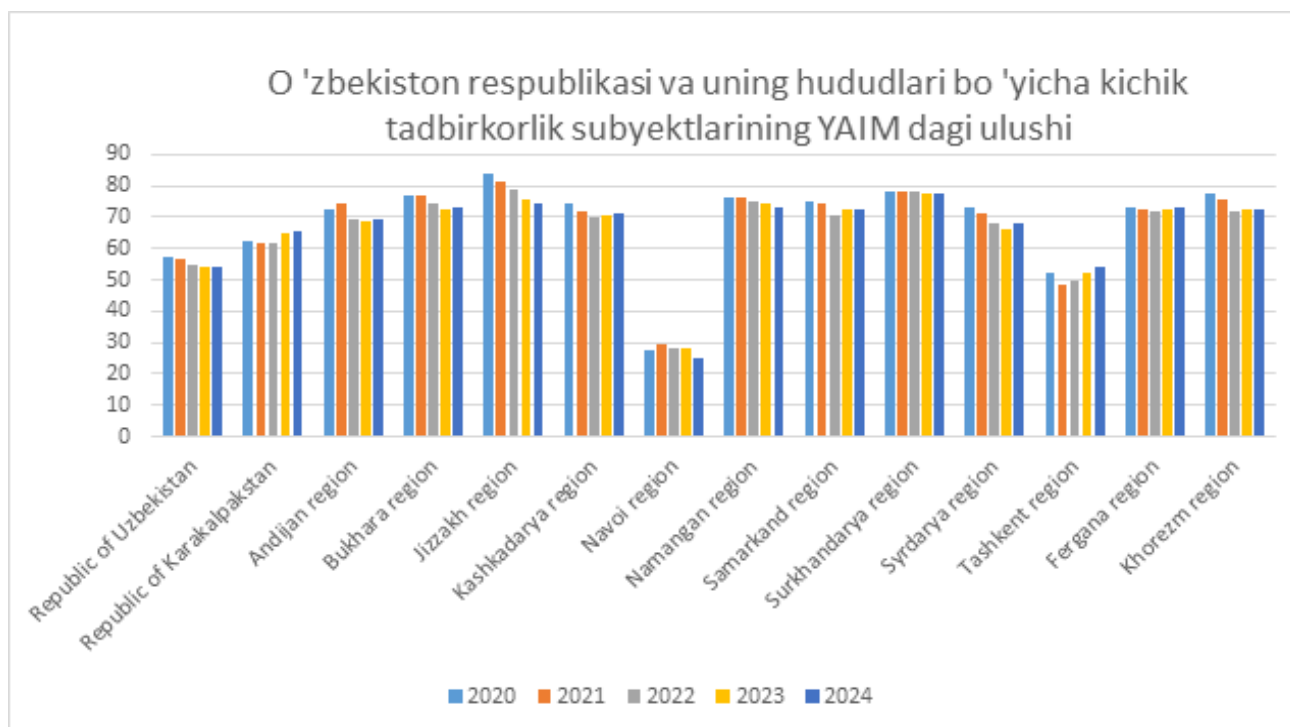
Hududlar kesimidagi tahlil shuni ko‘rsatadiki, Qoraqalpog‘iston Respublikasida kichik tadbirkorlik ulushi 62,3 foizdan 65,8 foizgacha ko‘tarilib, 3,5 punktlilik o‘sishga erishilgan. Ushbu hududda kichik biznesning iqtisodiyotdagi ulushi ortib borayotgani yangi ishlab chiqarish quvvatlari va xizmatlar sohasining kengayishi bilan bog‘liqdir. Toshkent viloyati ham ijobiy dinamikaga ega bo‘lib, 2020-yildagi 52,0 foizdan 2024-yilda 53,9 foizgacha oshgan. Bu, asosan, xizmat ko‘rsatish va savdo faoliyatining kengayishi hamda kichik ishlab chiqarish korxonalarining rivojlanishi bilan izohlanadi.



Aksincha, Jizzax viloyatida kichik tadbirkorlik ulushi eng keskin pasayishni namoyon etdi. 2020-yilda 84,1 foizni tashkil etgan ko'rsatkich 2024-yilda 74,4 foizgacha tushib, 9,7 punktga kamaygan. Bu holat hudud iqtisodiyotida yirik ishlab chiqarish ulushining ortgani yoki kichik biznes faolligining nisbatan sekinlashgani bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Xorazm (–5,1 punkt), Sirdaryo (–4,8 punkt), Andijon (–3,2 punkt), Buxoro (–3,6 punkt), Namangan (–2,9 punkt), Samarqand (–2,7 punkt) va Qashqadaryo (–3,1 punkt) viloyatlarida ham kichik biznes ulushi izchil pasayish tendensiyasini ko'rsatgan.

Farg'ona va Surxondaryo viloyatlari esa nisbatan barqaror natijalarni namoyon etdi. Farg'ona viloyatida 2020-yilda 73,3 foizni tashkil etgan ulush 2024-yilda deyarli o'zgarmay, 73,1 foiz darajasida saqlanib qolgan. Surxondaryo viloyatida esa kichik biznes ulushi 78 foiz atrofida barqaror bo'lib, atigi 0,2 punktlilik o'sish qayd etilgan.

Navoiy viloyati alohida e'tiborga loyiq bo'lib, bu hududda kichik tadbirkorlik ulushi 2020-yildagi 27,8 foizdan 2024-yilda 25,1 foizgacha pasayib, eng past ko'rsatkich qayd etilgan. Mazkur holat hudud iqtisodiyotida yirik sanoat va konchilik korxonalarining ustuvorligi bilan izohlanadi.



1-rasm. O'zbekiston Respublikasi va uning hududlari bo'yicha kichik tadbirkorlik subyektlarining YAIMdagi ulushi, 2020–2024-yillar (%)

O'zbekiston Respublikasida 2020–2024-yillar davomida kichik tadbirkorlik subyektlarining YAIMdagi ulushi umumiy holda biroz pasaygan bo'lsa-da, ayrim hududlarda barqarorlik va ijobiy o'sish kuzatilmoqda. Qoraqalpog'iston Respublikasi va Toshkent viloyati kabi hududlarda kichik biznesning iqtisodiy faolligi ortib borayotgan bo'lsa, Jizzax, Xorazm va Sirdaryo viloyatlarida sezilarli qisqarish qayd etilmoqda. Bu esa mamlakatda hududlar kesimida kichik biznesni rivojlantirishda differensial yondashuv zarurligini ko'rsatadi.

O'zbekiston Respublikasida 2020–2024-yillarda kichik tadbirkorlik subyektlarining YAIMdagi ulushi bo'yicha olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, umumiy respublika miqyosida ushbu ko'rsatkich biroz pasaygan bo'lsa-da, ayrim hududlarda sezilarli o'sish kuzatilmoqda. Xususan, Qoraqalpog'iston Respublikasi va Toshkent viloyati kichik biznes ulushini oshirishga erishgan. Biroq Jizzax, Xorazm va Sirdaryo viloyatlarida keskin pasayish kuzatilgani hududiy rivojlanishdagi nomutanosibliklarni yaqqol namoyon etmoqda.

Kichik biznesning barqaror rivojlanishi uchun:

- hududiy xususiyatlarni inobatga olgan holda differensial yondashuvni kuchaytirish;
- kredit va moliyaviy resurslarga kengroq kirish imkoniyatlarini yaratish;
- soliq imtiyozlari va subsidiyalarni kengaytirish;
- kichik biznes infratuzilmasini rivojlantirish;
- yirik sanoat ustunligi kuzatiladigan hududlarda kichik biznesni diversifikatsiya qilishga alohida e'tibor qaratish lozim.



XULOSA VA TAKLIFLAR

Bundan tashqari, kichik biznesning hududiy raqobatbardoshligini oshirish maqsadida quyidagi yo'nalishlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq hisoblanadi:

- mintaqaviy innovatsion klasterlar va kooperatsiya tizimlarini shakllantirish;
- kichik korxonalarni raqamli iqtisodiyot imkoniyatlaridan samarali foydalanishga jalb etish;
- eksport salohiyatiga ega kichik korxonalar faoliyatini rag'batlantirish;
- biznesni boshlovchilar uchun grantlar hamda inkubatsiya dasturlarini kengaytirish;
- ta'lim va malaka oshirish tizimlari orqali tadbirkorlik kompetensiyalarini rivojlantirish.

Shuningdek, hududlar kesimida Kichik Biznes Rivojlanish Indeksi (KBRI) kabi kompleks baholash tizimini joriy etish kichik biznes rivojlanishidagi hududiy tafovutlarni yanada aniq tahlil qilish, shuningdek, har bir hudud uchun maqsadli va samarali rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqish imkonini yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari. – stat.uz
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF-4947-sonli "Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 21-apreldagi PQ-204-sonli "2022–2026-yillarda hududlarni kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori.
4. Xodjiev B. A., Egamberdiev A. S. va boshqalar. Tadbirkorlik asoslari. – Toshkent: Iqtisodiyot va huquq, 2020-yil.
5. World Bank. Doing Business Report (2020–2022-yillar). – worldbank.org
6. OECD. SME and Entrepreneurship Outlook. – Paris: OECD Publishing, 2021-yil.



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.



Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>